

Občine in zadruge – potencial razvoja lokalnih skupnosti skozi zadružništvo

Karolina Babič / Združenje CAAP, so.p.

BOGASTVO LOKALNIH SKUPNOSTI. Kako obdržati denar v lokalnem gospodarstvu?

Konferenca v organizaciji Ministrstva za okolje in prostor, IPoP – Inštituta za politike prostora in Skupnosti občin Slovenije

8. november 2018, Ljubljana

KAJ JE ZADRUGA?

Zadruga je **avtonomno**

združenje oseb,

prostovoljno povezanih z namenom, da na

skupne ekonomske, družbene in kulturne

potrebe ter prizadevanja

odgovarjajo prek **podjetja v skupni lasti,**

ki ga upravljajo **demokratično.**

(Izjava o zadružni identiteti, 1995)

NEKAJ ŠTEVILK – SVET IN EVROPA

- 270 milijonov zaposlenih v zadrugah na svetu (+ člani kooperanti)
- več kot 1 milijarda članov zadrug na svetu
- več kot 3 milijone zadrug
- 8 % vseh zaposlenih na svetu (12 % vseh zaposlenih v G20)
- več kot 130.000 zadružnih podjetij v Evropi
- vsak peti Evropejec je član kake zadruge
- 4 milijone zaposlenih v zadrugah v Evropi (+ člani kooperanti)
- 990 milijard letnega prometa skozi zadruge v Evropi

NEKAJ ŠTEVILK – SLOVENIJA (na dan 31.12.2017)

- 420 zadrug / 2842 zaposlenih v zadrugah
- prva zadruga na slovenskih tleh je bila ustanovljena leta 1856, le 12 let za prvo zadrugo na svetu
- 0,3 % vseh zaposlenih / 0,6 % vseh zaposlenih v družbah / 0,8 % prihodkov vseh družb
- zadnjih 10 let: število zadrug ponovno narašča (+ 10 %), število zaposlenih v zadrugah pa žal še vedno pada (- 20 %)
- neto dodana vrednost na zaposlenega v zadrugah 1/3 nižja od povprečja v vseh družbah; “družbena dodana vrednost” zadrug se žal ne meri
- letni promet v zadrugah po večletnem padanju ponovno raste (2017: + 8 %)

VRSTE ZADRUG

- **Zadruga producentov** (povezujejo se ustvarjalci, kmetje, obrtniki, strokovnjaki, športniki, umetniki itd.)
- **Uporabniške zadruga** (potrošniške, nabavne, kombinirane, stanovanjske, zavarovalniške, bančne/hranilniške idr.)
- **Delavske zadruga** (delavci/zaposleni so večinski lastniki, upravljalci in izvajalci; možna tudi preoblikovanja podjetij v zadruga / *transfertocoops, worker-buy-outs*)
- **Socialne zadruga** (zagotavljanje socialnih storitev v lokalnem okolju; cilj splošnega družbenega interesa)
- **Razvojne zadruga** (večdeležniške zadruga / *multistakeholder cooperatives*)

ZADRUGE IN OBČINE SO ČLANSKE ORGANIZACIJE

ZADRUGA

1. člen *Zakona o zadrugah* določa: » »Zadruga je **organizacija** vnaprej nedoločenega števila **članov**, ki ima namen pospeševati gospodarske koristi in razvijati gospodarske ali družbene dejavnosti svojih članov ter temelji na prostovoljnem pristopu, svobodnem izstopu, enakopravnem sodelovanju in upravljanju članov.«

OBČINA

1.člen Zakona o lokalni samoupravi določa: »Ta zakon ureja občine kot temeljne samoupravne lokalne **skupnosti**.«, določa torej, da so občine skupnosti. Nadalje *11.člen* določa: »Osebe, ki imajo na območju občine stalno prebivališče, so **člani občine** (v nadaljnjem besedilu: **občani**).

ZADRUGE IN OBČINE SO DEMOKRATIČNO UPRAVLJANE

ZADRUGA

1. člen Zakona o zadrukah določa: »... temelji na prostovoljnem pristopu, svobodnem izstopu, enakopravnem sodelovanju in upravljanju članov.« In 15. člen zakona določa: »Najvišji organ zadruga je občni zbor članov zadruga.«

OBČINA

11. člen Zakona o lokalni samoupravi določa: »... Občani v občinah odločajo o zadevah lokalne samouprave preko svetov, sestavljenih iz članov, ki jih volijo svobodno in tajno na podlagi neposredne, enake in splošne volilne pravice. Občani v občinah odločajo o zadevah lokalne samouprave tudi neposredno – na svojih zborih, z referendumom in preko ljudske iniciative.«

OBČINSKE SLUŽBE – ZAKAJ PA NE ZADRUGE?

OBČINSKE SLUŽBE

- javni gospodarski zavodi
- javna podjetja
- režijski obrati
- koncesije (klasičnim podjetjem)
- ...

ZADRUŽNE REŠITVE

?

OBČINSKE SLUŽBE – ZAKAJ PA NE ZADRUGE?

OBČINSKE SLUŽBE

- javni gospodarski zavodi
- javna podjetja
- režijski obrati
- koncesije (klasičnim podjetjem)
- ...

ZADRUŽNE REŠITVE

Uporabniška zadruga (potrošniška zadruga ali kombinirana) na področjih področjih:

- energetike,
- prometa in zvez,
- komunalnega in vodnega gospodarstva,
- socialnih, zdravstvenih, kulturnih storitev

ipd.

PRIMERI

- Bolivija - SAGUAPAC (1979) – največja „vodovodna zadruga“ na svetu; 183,000 članov (t.j. priključkov za 1.2 mio populacije od skupno 1.6 mio populacije mesta Santa Cruz de la Sierra).

Prednosti:

- ena najbolj kvalitetnih vod v latinski Ameriki;
- neodvisnost od političnih turbolenc;
- tehnično-stroškovno določanje cen;
- hitrejša odločanja za investicijske projekte (ker je zasebna organizacija);
- kvalitetna in stabilna delovna mesta (preko 500 zaposlenih);
- dobrobit vseh deležnikov ima prednost pred dobičkom;
- pokrivajo tudi odročna območja.

PRIMERI

- Kanada - **Kootenay Carshare Co-op** (2001) – **prva podeželjska car-sharing zadruga na svetu; 207 članov** (1 zaposlen koordinator)
- Nemčija - **Greenpeace energy EG** (2000) – največja neodvisna energetska zadruga v državi; **21.000 članov** / odjemalcev (73 zaposlenih)
- Avstralija - **Lakewood Community Managed Co-operative** (2011); stanovanjska zadruga za nižji do srednji plačni razred prebivalcev; nizkoenergijski objekti; **80 članov**
- ... več zgodb na: www.stories.coop

VIRI IN NADALJNJE RAZISKOVANJE ZADRUŽNIŠTVA:

Claudia Sanchez Bajo in Bruno Roelants, Kapital in past zadolževanja. Zadružništvo kot alternativa

Bruno Roelants ur., Cooperative Growth for the 21st Century

Bruno Roelants, Eum Hyungsik and Elisa Terrasi, CICOPA, Cooperatives and Employment: a Global Report

CECOP – CICOPA Europe: Business Transfers to Employees under the Form of a Cooperative in Europe Opportunities and Challenges

CECOP – CICOPA Europe: Spodbujanje delavskih, socialnih in storitvenih zadrug v Republiki Sloveniji

www.cecop.coop

www.coopseurope.coop

www.ica.coop

<https://sl-si.facebook.com/zadrurnistvo>

www.transfertocoops.eu

www.caap.si

GRADIVO:

Temeljni mednarodni zadružni dokumenti:

- **Izjava o zadružni identiteti**
- **Priporočilo Mednarodne organizacije dela 193 – spodbujanje zadrug**
- **Svetovna deklaracija o delavskih zadrugah**
- **Svetovni standardi socialnih zadrug**

v: Gregorčič, Marta ur. in drugi (2018): Solidarnostne ekonomije. Tematska številka Časopisa za kritiko znanosti, domišljijo in novo antropologijo - ČKZ, Ljubljana. Prevod: Združenje CAAP, so.p. in Jezikovna zadruga Soglasnik. Dostopno na: http://brazde.org/wp-content/uploads/2017/06/TemeljniMednarodniZadru%C5%BEniDokumenti_%C4%8CKZ_2018.pdf

Zadruga – želiš ustanoviti, Kratek vodič (2016). Združenje CAAP, so.p., Maribor (letak). Dostopno na:

<http://www.scribd.com/doc/255285633/Zadruge-%C5%BDeli%C5%A1-ustanoviti-Kratek-vodi%C4%8D>

Zadruževanje – proces povezovanja v zadružništvu, praktični nasveti za samovodenje skupin (2016).

Združenje CAAP, so.p., Maribor (priročnik). Dostopno na: <http://brazde.org/wp-content/uploads/2015/10/Zadru%C5%BEevanje-priro%C4%8Dnik.pdf>

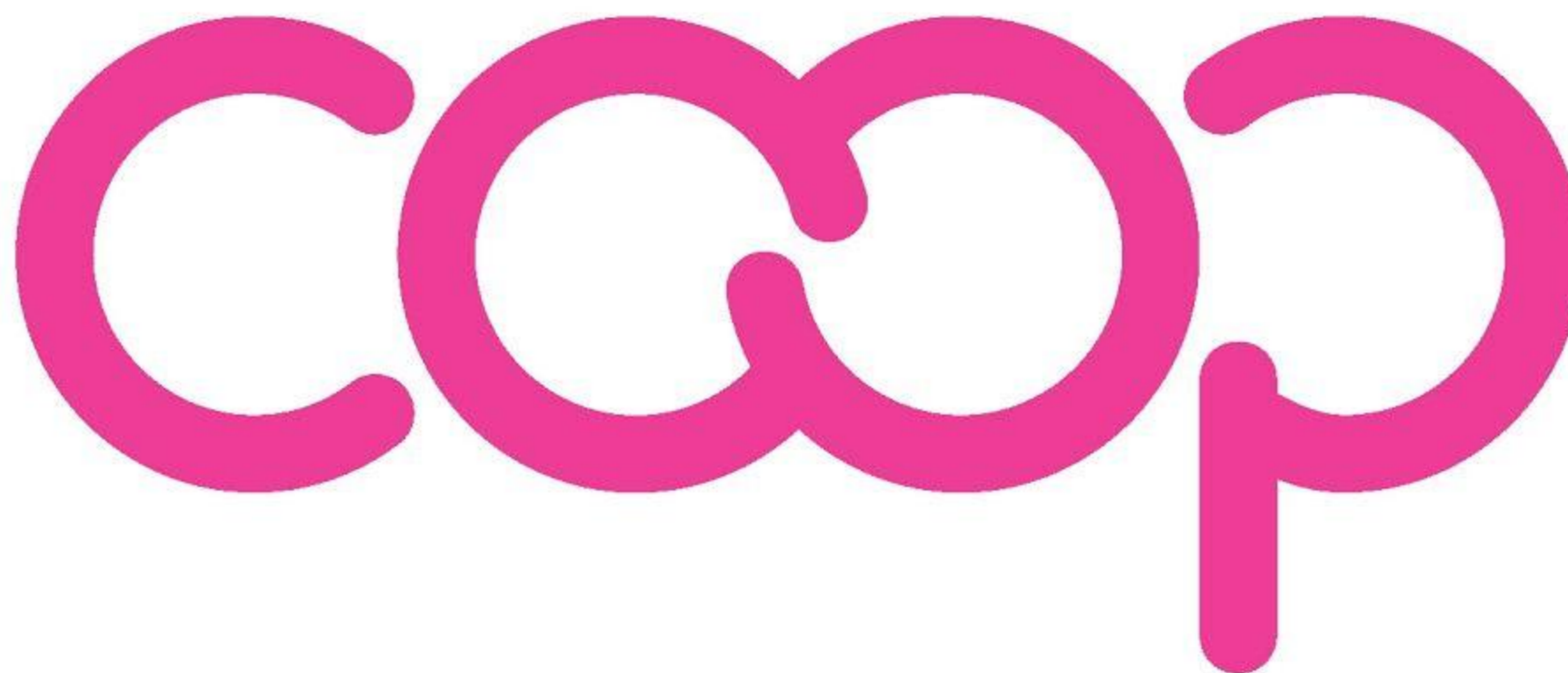
Postopek ustanovitve zadruge – koraki, Združenje CAAP, so.p., Maribor, 2018, dostopno na: caap.si.

Zadružna pravila – vzorec, Združenje CAAP, so.p., Maribor, 2018, dostopno na: caap.si.

Pravilnik o pravicah in obveznostih članov zadruge (notranji akt) – vzorec, Združenje CAAP, so.p., Maribor, 2018, dostopno na: caap.si.

HVALA ZA POZORNOST!

info@caap.si / www.caap.si / <https://sl-si.facebook.com/centercaap>

